

Dinçer, Z., Sazak, N. (2016). Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması. *ONLINE JOURNAL OF MUSIC SCIENCES*, 1 (2), 86-108.

Geliş Tarihi: 15/11/2016

Kabul Tarihi: 20/12/2016

KASTAMONU'YA AİT TÜRKÜLERDE, HALK OYUNLARI VE GELENEKSEL GİYİM KUŞAM TARZINDA KADIN TEMASI *

Zehra DİNÇER¹, Nilgün SAZAK^{2*}

ÖZET

Bu araştırmada Kastamonu iline ait halk türküleri, halk oyunları, giyim kuşamı ve yöreye ait 5 türkünün sözlerinde geçen, kadın teması incelenmiştir. Bu araştırmanın evreni Kastamonu ili halk türküleri, halk oyunları, giyim kuşamı ve kadın teması; örnekleme ise halk türkülerinden alınan 5 türkünün sözlerinde geçen kadın teması ile araştırmacının görüşme yaptığı 5 kadından edindiği bilgiler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında kadının sosyal statüsü, toplumdaki yeri, kimliği açısından türkülerde nasıl tutulduğu, halk oyunlarındaki yeri ve önemi, giyim kuşam tarzını türkülere nasıl yansıttığı gibi özellikleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kastamonu Türkülerinde Kadın, Kastamonu Kadın Halk Oyunları, Kastamonu Geleneksel Kadın Kıyafetleri.

THE THEME OF 'WOMAN' IN THE FOLK SONGS, THE FOLK DANCES AND THE TRADITIONAL CLOTHING OF KASTAMONU REGION*

ABSTRACT

In this study, the folk songs, the folk dances, the apparel style of Kastamonu Region and the theme of woman which is expressed in the lyrics of five folk songs were researched. While the population of this research are the theme of woman, the folk songs, dances

---

* Bu Makale *International Congress On Women Researches: Multi-Disciplinary Point Of View For Empowering Women- Icwor,2015 kongresinde "poster" olarak sunulmuş, genişletilerek güncellenmiştir*

^{**} ¹ SAÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi.

² Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Bölümü Öğretim Üyesi.

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

---

and clothing of Kastamonu region; the sample is the theme of woman which is expressed in the lyrics of five folk songs chosen from the whole folk songs and the usage of women's traditional dress nowadays. In the scope of this research, the properties such as social status of women, their place in society, how it is held in the songs in terms of their identity, the place and importance of the women in folk dance, how it reflects their style of dress to folk songs are addressed. In this study, the woman of Kastamonu who have preserved their culture and still keep them today and the importance of the action are analyzed.

Key Words: The Woman in Kastamonu Folk Songs, The Folk Dances of Women in Kastamonu, Traditional Women Clothes of Kastamonu.

1.GİRİŞ

Kastamonu Türkiye'nin kuzeyinde, bir kısım toprakları Karadeniz kıyısındadır. İl topraklarının tamamı Karadeniz Bölgesi (Batı Karadeniz Bölümü) sınırları içindedir. Doğusunda Sinop İli, batısında Bartın ile Zonguldak illeri, güneyde Çankırı ili, güneybatıda Çorum ile komşu ili olurken, kuzeyde Karadeniz uzanır. Komşumuz olan beş ilden, hem de Karadeniz Bölgesinde yer alan bütün illerin her birinden daha büyüktür (Erdoğan,1992:5).

Kastamonu türkülerinde kullanılan enstrümanlar bozuk, bulgara, Bulgar, çifte, çifte dümbelek, desdi, dönbeğ, kemane, düdük kaval, küp, meçik (davul tokmağı), tırnak kemani, tokur (cura), tömbek (trompet), zenne (cura bağlama) dir (Koçak, 2003).

Toplumumuzda geçmişten günümüze düğünler, şenlikler, bayramlar, törenler ve çeşitli toplantılarda icra edilen halk oyunları milli kültürümüzün vazgeçilmez bir ögesidir. Çok zengin bir oyun kültürüne sahip olduğumuz bilinen bir gerçektir. Halk oyunları türleri hemen her bölgede birbirinden farklı özellikler taşırlar. Bu özellikler hem hareket, hem müzikal hem de kostüm açısından öne çıkmaktadır. Birbirinden çok farkı özellikler taşıyan bu oyunların genel karakteri toplu icra edilmeleridir. Toplu icra edilen bu oyunlar da kadın oyunları, erkek oyunları ve karma (kadın erkek birlikte) icra edilen oyunlar şeklinde sınıflandırılmıştır (Ötken,2011:270)

“Sahne üzerinde cinsiyet ayırımı ister hareketler yoluyla olsun ister kostümleri açısından söz konusu değildir. Kadın ve erkek aynı sahnede birlikte hareket etmektedir ve bu sahnede toplumsal cinsiyete dair beklentilerin tersine kadın ve erkek bedenlerinin dans yoluyla eşitlenmesi söz konusudur. Sahne üzerindeki geleneksel uygulamalarda erkek, oyunları ve oyunu yönlendirmesi ile egemenliğini hala sürdürmeye devam ederken kadın, güzelliği, zarafeti, inceliği kısacası bedeni ve toplumsal cinsiyete ait beden imgeleri ile sahnede yer almaktadır. Tüketim kadın bedeninin biçimi, görünüşü ve sunuluşu üzerinden yapılırken, kadının değerli olma ölçüsünün güzel ve ince olmakla eş tutulduğu bilinen bir gerçektir. Kadın dansçıların sayılarının artmaya başlaması, kadın

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

oyunlarının ön plana çıkması ve özellikle solo danslarda kadınların daha çok kullanılmaya başlanması halk oyunlarının sahnelenmesinde kadınların dansçı olarak aktif hale geldiğinin göstergesidir. Geçmişten günümüze kıyafetlerde yaşanan farklı etkileşimin izlerini taşıyan bazı bölgeler günümüzde halen mevcuttur. Maddi ve manevi kültürüyle önemli merkezlerden biri olan Kastamonu bu izleri taşıyan illerden birisidir. Kastamonu'ya bağlı ilçe ve köylerinin bazıları zamana ve teknolojik gelişmeye rağmen geleneksel yaşam tarzlarını ve bunların gerektirdiği el sanatları ürünlerini yaparak, kullanarak yaşatmaya çalışmaktadır. Anadolu insanının zor hayat şartlarına rağmen kendini motive ederek, yaşarken duyduğu hazları, nerelere ve ne şekilde yansıttığının bir göstergesi olan bu giysiler aynı zamanda yöre insanının da inceliklerini yansıtıyordu. Her bir parçasını kendi emekleriyle hazırladıkları bu giysiler, yöredeki adıyla entari, kuşak, önlük ve yelekten, baş süslemeleri ise takke ve oyalı tülbentten oluşmaktadır (Ötken, 2010: 49,50,53).

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunlarında ve geleneksel giyim kuşamında kadın temasını araştırmak ve incelemektir.

- 1- Kastamonu halk oyunlarında ve halk eğlencelerinde kadın, nasıl bir yere sahiptir?
- 2- Geleneksel giyim kuşam tarzında kadının ifade biçimi nasıldır?
- 3- Kastamonu türkülerinde kadın teması nasıl işlenmektedir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Kastamonu kadınlarının türkülerde nasıl ifade edildiğini, kıyafetlerindeki farklılıklarla nasıl sınıflandırıldıklarını, toplumun kadına verdiği yeri ve önemi görmek açısından önemli bulunmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, Nitel Araştırma yöntemlerinden Etnografik Araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. "Etnografi, etno (insan) ve grafi (tanımlama, tasvir etme) kelimelerinden oluşmaktadır ve bir grubun davranışını doğrudan gözlemlemek ve bu gözleme dayanarak bu gruba ilişkin bir betimleme yapmak olarak tanımlanmaktadır. Etnografik araştırmada amaç, grup üyeleriyle doğrudan ilişki kurmak ve grubun kültürel yapıları ve bu yapıları oluşturan davranış ve deneyimleri açıklamaktır. Bu tür araştırmada, bireyleri ve ilişkili başka insanları gözlemleyerek ya da onlarla görüşme yaparak onların günlük deneyimlerini belgeleme ya da tasvir etme üzerinde durulur" (BüyükÖztürk, Çakmak,Akgün, Karadeniz, Demirel, 2015:18).

Araştırmanın Kastamonu türkülerinde geçen kadın temasının incelendiği bölümünde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. "İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. İçerik analizi yalnızca metinler üzerinde kullanılan bir teknik değildir" (Büyüköztürk vd., 2015:246).

Araştırmanın evrenini Kastamonu yöresi kadın giyimi ve eğlence gelenekleri ile "Türk Halk Müziğinden Seçmeler" adlı üç ciltlik TRT repertuarı ve iki ciltlik "Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi" kitaplarında yer alan Kastamonu yöresi türkeleri oluşturmaktadır. Örnekleme ise Kastamonu yöresi kadınlarının giyim kuşamı, halk oyunları ile adı geçen kitaplardan alınan 5 adet Kastamonu türküsü oluşturmaktadır.

Verilerin analizi ve yorumlanması aşamasında, seçilen türkülerin sözlerinde geçen kadın teması ve bu sözlere dayanarak toplumun kadına verdiği toplumsal roller belirlenmiş bu roller araştırmacı tarafından yorumlanmaya çalışılmıştır.

2.1.Verilerin Toplanması: Araştırmanın Kastamonu yöresi kadın giyimi ve eğlence gelenekleri ile ilgili verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme sorularıyla toplanmıştır. Görüşmeye katılan kişilerin ve görüşmelerin yapıldığı yerlerin isimleri, kişilerden alınan izin doğrultusunda açıkça yazılmıştır.

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

“Kastamonu Yöresel Giyim Kuşamı” ve “Kastamonu Kına Gecesi Giyimi ve Eğlencesi” ile Şenpazar, Azdavay, Taşköprü ilçesindeki bayanlara aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- 1.Kullandığınız yöresel kıyafetlerin isimleri nelerdir?
- 2.Yöresel kıyafetlerinizi hayatınızda nerelerde kullanmaktasınız?
- 3.Düğünlerdeki kına gecelerinde nasıl eğleniyorsunuz?
- 4.Düğünlerinizde kullandığınız kıyafetler nelerdir?
- 5.Kına gecelerinde türkü söylüyor musunuz?

Araştırmanın kadın temalı türkülerin içerik analizi kapsamında randomize olarak belirlenen 5 adet türkünün detaylı analizi yapılmıştır.

2.1. Verilerin İşlenmesi: Araştırmanın verileri alanlarına göre ayrı ayrı işlenmiştir. Görüşme yapılan kişilerin ilçelere göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.Görüşme Yapılan Kişilerin İlçelere Göre Dağılımları

GÖRÜŞMENİN YAPILDIĞI İLÇE	GÖRÜŞMENİN YAPILDIĞI YER	GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN ADI SOYADI	GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİNİN MESLEĞİ	GÖRÜŞMENİN YAPILDIĞI TARİH
TAŞKÖPRÜ	Tekke Mahallesi Melek KURT'un Evi	Melek KURT-1957 Taşköprü, Çatdere Akçekise Doğumlu	Ev Hanımı	27.11.2016
TAŞKÖPRÜ	Tekke Mahallesi Melek KURT'un Evi	Cemile ÇEKİCİ Taşköprü- Kayadibi 03.11.1925 Doğumlu (Gerçek Doğum Tarihi: 1913)	Düğünlerde annesi (Satı Alabaş) ile Tef çalmış. Ev Hanımı	27.11.2016
ŞENPAZAR	Şenpazar Merkez'deki Evinde Görüşme Yapılmıştır.	Emine Kaplan-1952 Doğumlu	Ev Hanımı	07.10.2016
ŞENPAZAR	Şenpazar Merkez'de	Habibe KILIÇ Doğum Tarihi?	Ev Hanımı	07.10.2016

	Görüşülmüştür.			
AZDAVAY	Fehmi ÇILBIR'ın Düğününde Görüşme Yapılmıştır.	Elmas ŞAHİN Ayaklıkta oturmaktadır. Doğum Tarihi?	Ev Hanımı	27.08.2016

3. BULGULAR

Araştırmanın alt problemlerine ait bulgular aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Kastamonu kadınının halk oyunlarındaki ve düğün eğlencelerindeki yerine bakıldığında kadın, toplumsal cinsiyet, kadın imgesi, sanatı üzerinden değerlendirilerek, geleneksel icrasından, günümüzde sahnede sergiledikleri halk oyunları ve eğlence oyunları ile ilgili bilgi verilmiştir.

Kastamonu'nun hemen her yerinde saz, darbuka, maşa, cümbüş, klarnet gibi çalgılar genelde erkek gruplarını eğlendirir. Kadınlar bu eğlencelere katılmaz, sadece seyircidirler. Kadınların bulunduğu topluluklar ise genellikle kendi imkânları ile eğlenir. Kadınların kendi aralarında oyunlar yanında söylenen mani ve ilahiler, taklit oyunları ile orta oyunu türündeki gösteriler çok ilginç olup ayrı bir inceleme konusudur. Sesi güzel bir kişinin, bazen de birkaç kişinin söyleyeceği türküler, maniler sonrası kadınların coşması için yeterlidir. "Süt İçtim Dilim Yandı", "Kar yağıyor", "Konyalı", "Develi" türküleri söylenerek oyunlar sergilenir. Bir tarafta genç kızlar, taze gelinler ortaya çıkarılırken bir taraftan da kaşık, tepsi ile çeşni katılır. Kadın çalgıcıların buldukları düğün törenlerinde bol bol türkü de dinlenir. Azdavay, Şenpazar, Pınarbaşı çevresinde ise kadın eğlenceleri biraz daha farklıdır. Hareketli oyun türküleri söylenerek oynandığı görülürse de gerek oynayan, gerekse oturanlar ağızları ile tempo tutarlar. Bunda kullanılan sözcük ise: sadece "cık cık cık" ifadeleri olup dişlerin arasından dille çıkartılan sestir. Daday, Devrekâni, merkez ilçelerinde parmaklar şaklatılarak oynanır. Davul ve zurnanın her safhasındaki nağmeleri

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

farklıdır. Kına yakmanın ayrı, kaynana ağlamasının ayrı havaları ve çalış biçimi vardır. Kadın oyunlarının içinde gelin ve kaynanaların ayrı bir yeri vardır. Hak günü kız annesinin oynaması hoş karşılanmaz. Gelinin oynaması yılın "bereketli" olacağına, taze gelinlerin oynaması ise o yıl düğünlerin çoğalacağına "mutlu düğünler" olacağına, gelinlik çağındaki kızların oynaması kızlara zengin müşteriler çıkacağına, kaynanaların oynaması ise yapılan düğünün mutluluğunun göstergesi kabul edilir (Erdoğan, 1993:163,164,166).

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Geleneksel giyim kuşam tarzında kadının ifade biçimini konu alan ikinci alt problemde, görüşme yapılan katılımcılardan edinilen bilgiler sırayla yer almaktadır.

Kuru'ya (2005:559) göre; yörede kullanılan kadın kıyafetleri; üç etek sevai, çuha, canfes, bağdat, çarşafi, bindallı, meydani, kadife elbise gibi çeşitlilik gösteren zenginliklerdir. Kıyafetlerin yakaları, omuzları, göğüsleri ve etekleri gümüş veya altın simle süslenmiştir. Kıyafeti tamamlayan fes beyaz boncuklar, inciler, pullar veya gümüş ile altın dizilip süslenerek kullanılmıştır. Fesin arkasından da yapma saç örgüleri sarkıtılmıştır. Kıyafetlerde takı olarak kullanılan "kıstı"lar özel günler dışında da kullanılmaktadır. Kıyafeti tamamlayan sallama kemer adı verilen tokalar kullanılmıştır bunun yanında aksesuar ve takılarda da çeşitlilik görülmektedir.

Fotoğraf 1- Azdavay, Pınarbaşı İlçesi Yöresel (Günlük ve Düğünlük) Kadın Giyimi

Fotoğraf 2- Azdavay, Pınarbaşı İlçesi Baş Süslemesi Oyalı Tülbent (Yemeni, Yazma) modelleri

Fotoğraf 3- Azdavay, Pınarbaşı İlçesi Baş Süslemesi, Takke (Çökü)

Fotoğraf 4 - Azdavay, Pınarbaşı İlçesi Baş Süslemesi, Boncuk (hıltar, çene bağı) Modeli

Fotoğraf 5- Şenpazar İlçesi Yöresel (Günlük ve Düğünlük) Kadın Giyimi

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

Fotoğraf 6- Şenpazar İlçesi Yöresel Kadın Giyimi Yelek,Şalvar,Entari Modeli

Fotoğraf 7- Şenpazar İlçesi Baş Süslemesi Takke (çökü) ve Boncuk (Hıltar,Çene Bağı) Modeli

Fotoğraf 8- Şenpazar İlçesi Baş Süslemesi, Oyalı Tülbent (Yemeni, Yazma) Modelleri

Fotoğraf 9- Şenpazar İlçesi Kuşak ve Püsküllü Kuşak Modelleri

Fotoğraf 10- Şenpazar İlçesi Önlük ve Etek Modeli

Katılımcılarda elde edilen verilere göre; Taşköprü ilçesindeki düğünlerinde bayanlar geçmiş yıllarda entari ve duvak kullanarak gelin olmaktadır. Taşköprü'nün bir kaç köyünde ise gelinin başına duvak takılmadan önce gözleri bağlanılmakta devamında ise duvak ile yüzü örtülmektedir. Duvağın etrafı kumaş ile sarılarak "sarık" kullanılmaktadır. Gelin olan kızın duvağının tepesi eğilirse geçmiş yıllarda gelinin hayırsız olacağına inanılmaktadır.

Pınarbaşı, Şenpazar, Azdavay ilçelerindeki yöresel kıyafetler düğün ve günlük ve kurban bayramlarında kıyafet olarak kullanılmaktadır. Kastamonu'nun bazı ilçelerinde ise gelin olacak kızların veya gelinlerin takkesinde sarı boncuk kullanılırken evlenmemiş kızların takkesinde farklı renkte boncuklar kullanılmaktadır.

Kastamonu ilindeki bayanlar yöresel kıyafet parçalarına; Takke (Çökü), Çember (yemeni, yazma, tülbent), Şalvar (paça), Lastik (yeşil, kara), Önlük, Kuşak, Yün çorap, Elbise (entari, fistan), Yelek, Cepken, Üç Etek gibi isimler vermektedir.

Şenpazar İlçesindeki baş süslemesinde kullanılan boncuklara "yedik" denilmektedir. Tarlaya giderken kara lastik kullanılmakta, yeşil lastik ise düğünlerde ve günlük yaşamda ayakkabı olarak kullanılmaktadır. Şenpazar ilçesinin bazı köylerinde düğün kıyafeti olarak yöresel temiz kıyafetler tercih

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

edilmektedir. Kırmızı kuşaktan kesilen parçaya ilçede "boyama" denilmektedir. Gelin olacak kızın takkesine boyama bağlanarak üstüne yemeni bağlanılmaktadır. İlçede durumu iyi aileler boyamaların üstüne altın dikmektedir.

Gelin olacak kişi dul ise veya eşinden boşanmış ise ikinci defa gelin olacak ise temiz yöresel kıyafeti ve erkek ceketi giydirilmektedir. Hava sıcak ise ceket omzuna konulmaktadır. İlçede davulsuz zurnasız yapılan düğünlere peygamber düğünü denilmektedir.

Şenpazar ilçesinin bazı köylerinde ise gelin olacak kişi gelin duvağını kendisi yapmaktadır. Gelin olacak kişinin daha önceden evlendiği tespit edilirse duvağın tepesi yakılır veya delinir. Düğünlerde gelini hazırlayan kişiye ilçede "hazırlayıcı" denilmektedir. Hazırlayıcıya düğün sahipleri tarafından bahşiş verilmektedir. Günümüzde ise Şenpazar ilçesinde inanışlar ve gelenekler duvak konusunda devam etmektedir. Evlendikten sonra duvağı takan kişi geleneği bozmamak için asla duvağı başına takmamakta veya bakire olmayan kişinin takmasına izin vermemektedir.

Fotoğraf 11- Şenpazar ve Taşköprü İlçesi Kadın Düğün Duvağının Önden ve Arkadan Görünümü

Fotoğraf 12- Şenpazar ve Taşköprü İlçesi Kadın Düğün Duvağının İç Tarafının Görünümü

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan Kastamonu türkülerinde kadın teması nasıl işlenmektedir sorusundan elde edilen veriler içerik analizi yapılarak tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Hozurdayor Aşağı İmaret Arısı Türküsünün Sözlerinin Analizi

TÜRKÜNÜN SÖZLERİ	KADIN TEMASI	KADININ ROLÜ
"Hozurdayor aşağı imaret arısı		
Seyre Çıkmış Gözellerin Sürüsü	Gözellerin Sürüsü	Çekici, güzel
Vay dudu Dillim Amman	Dudu Dillim	Tatlı güzel dilli.
Bir Daneciğim Amman Amman	Bir Daneciğim	Tek olduğu, değerli olduğu
Yandı Yüreğim Amman Amman Yandı Ciğerim		
Benim Yârim Memlekatın Yarısı	Benim Yarım	Sevgili, evleneceği kız, sevilen, diğer yarısı.
Gökte Uçan Durnam Ganadı Burma	Uçan Durnam	Hasret, gurbet, temiz ve saflık.
Kırk Çeşmeden Sular İçtim Kanmadım		
Yedi Yerden Gurşun Yedim Ölmedim		

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

Aman Çavuş Ben Dünyama

Doymadım

Gökte Uçan Durnam Ganadı Burma Uçan Durnam Kanadı Hasret, gurbet, temiz ve saflık
Burma

Bu türkünün sözleri incelendiğinde kadının çekici ve güzel olduğuna dair söylem bulunmaktadır. Erkek, sevgilisini yani evlenmek istediği kızı Turna kuşuna benzetmiştir. Turna kuşlarının eşi öldüğü zaman kendini boşluğa bırakarak kanat çırpmayarak intihar ettikleri söylenilmektedir. Türküde kadın turna kuşuna benzetilerek temiz, berrak, saf yönü ifade edilmiştir." Bir daneciğim" ifadesinde kadının tek olduğu, erkeğin diğer yarısı olduğu ve kadının değeri anlatılmaktadır. Bu türküde ayrıca Kadına duyulan sevgi anlatılmıştır. "Dudu dillim" ifadesinde ise kadının tatlı güzel dili olduğu anlaşılmaktadır. "Gözellerin Sürüsü" kelimesine baktığımızda kadınların, genç kızların kendilerini beğendirmek için seyre çıktıkları görülmektedir.

Tablo 2. Alçak Ceviz Dalları Türküsünün Sözlerinin Analizi

TÜRKÜNÜN SÖZLERİ	KADIN TEMASI	KADININ ROLÜ
"Alçak Ceviz Dalları (Bidanem Aman)	Bidanem	Tek, değerli olduğu
Sıva (da) Beyaz (Beyaz) Kolları (ben yandım)		
Yar Nereden Geleyim (bidanem aman)	Yar	Sevgili, evleneceği kız, sevilen, diğer yarısı.
Kol Bekliyor Yolları(ben yandım)		
Vay Benim Kınalı (da)Kekliğim(ben yandım)	Kınalı Keklik	Alımlı güzel kadın
Yolunu Nerelerde Bekleyim		

Zehra DİNÇER, Nilgün SAZAK

İndim Dereye Durdum (bidanem aman)	Bidanem	Tek, değerli olduğu
Bir Çift Güvercin Vurdum(ben yandım)		
Güvercinim Uyurken(bidanem aman)	Bidanem	Tek, değerli olduğu
Bir Dilbere Vuruldu(ben yandım)	Ben yandım	Sevgili, yar
Bir Dilbere Vuruldu"	Dilber	Gönlü alıp götüren, güzel, çekici

Bu türküde "bidanem", "yar", "kınalı keklik", "dilber", gibi ifadelerini görmekteyiz. Kadının tek ve değerli olduğunu, kadının gönlü alıp götüren alımlı, çekici güzelliğinden bahsedilmiştir. Türkünün yorumlanmasında ceviz dallarının alçak olmasından kadınların iş yaparken giydikleri kıyafetlerin kollarını kıvrımları ve yöre kadınının ağırlıklı beyaz tenli olmalarından dolayı kadının beyaz teni ifade edilmiştir.

Tablo 3.Evlerine Varamadım Arımdan Türküsünün Sözlerinin Analizi

TÜRKÜ SÖZLERİ	KADIN TEMASI	KADININ ROLÜ
"(Aman)Evlerine Varamadım Arımdan		
Ayırdılar Beni Nazlı Yârimden (Yar Yar)	Nazlı Yarım	Kolayca gönlü olmayan, kendini ağırdan gösteren, ısrar bekleyen, naz yapan, edalı sevgili, zor olan sevgili, üstüne titrenilen, özen istenilen.
Kim Ayrılmış Ben Ayrılamam Yârimden	Yarım	Sevgilim, evleneceği kız, sevdiğim, diğer yarım.
Armudu Daldan Edalı Yardan Ayrılmam Senden	Edalı Yar	Tavırları hoş olan, işveli güzel sevgili

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

(Aman)Evlerine Vara Gele Eylendim

İftiradır Dilden Dile Söylendim (Yar Yar)

Ben O Yârin Edasına İmrendim	Yarin Edası	Kadının güzelliği, tavırlarının hoş olması
------------------------------	----------------	---

Varam Gidem Annesine Yalvaram (Yar Yar)	Anne	Saygı duyulan kadın
---	------	---------------------

Bu türküde “Nazlı Yarım” kelimesine baktığımızda kadının iffetini, zor olan hemen kabul etmeyen, boyun eğmeyen yönünü, üstüne titrenilen, kendini ağırdan satan kadın imgesi görülmektedir.”Yarım” sözcüğünde kadına sevgilim, sevdiğim, evleneceğim kız, diğer yarım sözleri ile ifade edildiği kadının değerli olduğu anlaşılmaktadır.”Yarin Edası” sözüne baktığımızda kadının güzelliği, tavırlarının hoş olmasından ve erkek tarafından beğenilmesi yarin edası diye ifade ettiği anlaşılmaktadır. Türkünün sözlerini incelediğimizde kadına yani sevgiliye duyulan özlem, hasretlik, hicranı bir arada görmekteyiz.

Tablo 4. Haydindi Kirtimenin Kızı Türküsünün Sözlerinin Analizi

TÜRKÜ SÖZLERİ	KADIN TEMASI	KADININ ROLÜ
“Haydindi Kirtimenin Kızı (Sunam of)	Kirtimenin Kızı	Sıkı, dayanıklı, sağlam kız, kadının güçlü ve güzel yanı.
Yanağı Gülden Kırmızı	Yanağı Gülden Kırmızı	
Gerdanında Beni Var (aman)		
Sandım Seher Yıldızı	Seher yıldızı	Güzellik, zerafet
Kirtimde Kirt Kirtim Kirt		

Zehra DİNÇER, Nilgün SAZAK

Öyledir Yar Öyledir (Sunam Yar, Sunam of) Kadına, sevgiliye duyulan hasretlik, özlem

Aşk Adamı Söyledir

Almış Kirtimeni Yanına (aman)

Bülbül gibi söyletir söyletir Aşık, beğenilen

Türkünün sözlerine bakıldığında kadının dayanıklılığı, sağlamlığı, güçlü ve güzel yanı ifade edilmiştir. Kadının güzelliği karşısında seher yıldızına benzetilmektedir. Kadına, sevgiliye duyulan sevgi, hasret, özlem anlatılmıştır.

Tablo 5. Üç Güzel Oturmuş İskambil Oynar Türküsünün Sözlerinin Analizi

TÜRKÜNÜN SÖZLERİ	KADIN TEMASI	KADININ ROLÜ
Üç Güzel Oturmuş İskambil Oynar (yar yandım aman)		
İskambil Üstüne Bülbüller Konar (ey)		
Herkes sevdiğine böylemi yanar (yar yandım aman)	Sevdiğine yanmak	Aşık olunan,
A Benim Zülfü Siyahım Gerdan Beyazım	Zülfü Siyahım Gerdan Beyazım	Kadının güzelliği için söylenen sözler.
Annen Seni Südilen mi Yoğurdu Süt Beyazım	Süt Beyazım	Kadının güzelliği için söylenen sözler.

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

Gonaklar Yaptırdım (a yarım) Yüceden Yüce (yar
yandım aman)

İçinde Yatmadım Üç Gün Üç gece (ey)

Kurbanlar keseyim (a yarım) sardığın gece (yar yandım aman)	Yarım, Sardığın gece	Sevgilim, evleneceği kız, sevdiğim, diğer yarım, kavuşma isteği
--	-------------------------	---

Türkünün sözlerine bakıldığında “Zülfü Siyahım” kelimesinde sevgilinin saçlarından yani yanaklarına sarkan kısmı görülmüş, kadının saçlarının siyah olduğu belirtilmiş kadına söylenmiş bir sözdür. ”Süt Beyazım” kelimesinde kadının teninin süt renginde olduğu belirtilmiş, kadın için söylenen bir sözdür. Kadına “Yârim” kelimesinde sevdiği, sevgilisi, diğer yarım demek istediği değer verdiğini görmekteyiz.

4. SONUÇ

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın temasına baktığımızda Kastamonu'da kadın değerlidir. Kültürünü, sanatını, giyim kuşamını, oyunlarını, müziğini, eğlencesini günümüze kadar taşımış ve türkülere konu olmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar:

Kastamonu'nun düğün geleneklerinde, saz, darbuka, maşa, cümbüş, klarnet gibi çalgılar genelde erkek gruplarını eğlendirir. Kadınlar bu eğlencelere katılmaz, sadece seyircidirler. Kadınların bulunduğu topluluklar ise genellikle kendi imkânları ile eğlenir.

Kadın çalgıcıların buldukları düğün törenlerinde bol bol türkü de dinlenir. Erdoğan'ya göre (1993), Azdavay, Şenpazar, Pınarbaşı çevresinde ise kadın

eğlencelerinde oynayan ve oturanlar ağızları ile tempo tutarlar. Daday, Devrekâni, merkez ilçelerinde parmaklar şaklatılarak oynanır. Kadın oyunlarının içinde gelin ve kaynanaların ayrı bir yeri vardır. Hak günü kız annesinin oynaması hoş karşılanmaz. Gelinin oynaması yılın “bereketli” olacağına, taze gelinlerin oynaması ise o yıl düğünlerin çoğalacağına “mutlu düğünler” olacağına, gelinlik çağındaki kızların oynaması kızlara zengin müşteriler çıkacağına, kaynanaların oynaması ise yapılan düğünün mutluluğunun göstergesi kabul edilir.

Kadın eğlenceleri diğer illerde de görüldüğü gibi erkekten ayrı, ev içinde yapılan kadınların çalıp söylediği eğlenceler olmuştur.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar:

Kıyafetlerinde bulunan ayrıntılar, kadını tanımlayan ve hatta sınıflayan özellikler içermektedir. Kastamonu ilindeki bayanlar yöresel kıyafet parçalarına; Takke (Çökü), Çember (yemeni, yazma, tülbent), Şalvar (paça), Lastik (yeşil, kara), Önlük, Kuşak, Yün çorap, Elbise (entari, fistan), Yelek, Cepken, Üç Etek gibi isimler vermektedir.

Taşköprü ilçesindeki düğünlerinde bayanlar geçmiş yıllarda entari ve duvak kullanarak gelin olmaktadır. Taşköprü'nün bir kaç köyünde ise gelinin başına duvak takılmadan önce gözleri bağlanılmakta devamında ise duvak ile yüzü örtülmektedir. Duvağın etrafı kumaş ile sarılarak “sarık” kullanılmaktadır. Gelin olan kızın duvağının tepesi eğilirse geçmiş yıllarda gelinin hayırsız olacağına inanılmaktadır.

Pınarbaşı, Şenpazar, Azdavay ilçelerindeki yöresel kıyafetler düğün ve günlük ve kurban bayramlarında kıyafet olarak kullanılmaktadır. Kastamonu'nun bazı ilçelerinde ise gelin olacak kızların veya gelinlerin takkesinde sarı boncuk kullanılırken evlenmemiş kızların takkesinde farklı renkte boncuklar kullanılmaktadır.

Kastamonu'ya ait türkülerde, halk oyunları ve geleneksel giyim kuşam tarzında kadın teması.

Şenpazar ilçesinde gelin olacak kişi dul ise veya eşinden boşanmış ise ikinci defa gelin olacak ise temiz yöresel kıyafeti ve erkek ceketi giydirilmektedir. Hava sıcak ise ceket omzuna konulmaktadır. İlçede davulsuz zurnasız yapılan düğünlere peygamber düğünü denilmektedir.

Şenpazar ilçesinin bazı köylerinde ise gelin olacak kişi gelin duvağını kendisi yapmaktadır. Gelin olacak kişinin daha önceden evlendiği tespit edilirse duvağın tepesi yakılır veya delinir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar:

Kastamonu yöresi türkülerinde kadın teması, sevgili, aşık olunan, güzel yüzü, boyu posu ile erkekleri kendine aşık eden bir kişilik olarak işlenmiştir.

Bu sonuçlara göre Kastamonu İli ekseninde yapılan bu çalışmada kadının toplum içinde yerinin gelenekler çerçevesinde oluştuğu, sosyal rol olarak kadına eş, sevgili ve anne rolünün verildiği görülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarından elde edilen bilgiler ışığında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

1. Kastamonu ili geleneksel kültürünü günümüze taşıyan nadir illerden biri olma özelliğini taşıdığı için, giyim kuşam tarzında var olan kadın temasının geleceğe aktarılmasını sağlamak adına detaylı araştırmaların yapılarak, sandıklarda bulunan kıyafetlerin gün ışığına çıkması sağlanıp, her kıyafetin anlamının irdelenmesi ile kadına verilen toplumsal rol göz önüne serilmelidir.

2. Kastamonu halk oyunlarında ve düğün eğlencelerinde kadının yeri, halk kültürü araştırmaları için bir kaynak teşkil etmektedir. Bu çalışmada, genel bir tarama yapılmıştır. Yapılacak araştırmalarda farklı özellikler gösteren her ilçe için detaylı saha araştırmalarına bir kaynak oluşturmaktadır.

3. Kastamonu türkülerinde kadın temasına yönelik araştırma diğer tüm illerin türküleri için bir kaynak oluşturma özelliği taşımaktadır. Bu nedenle kadın

temasının tüm türkülerde incelenmesi yoluyla bölgesel ve kentsel yorumlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

Büyükoztürk Ş. ,Kılıç Çakmak E. ,Akgün Ö.E. ,Karadeniz Ş. ,Demirel F., (2015), *bilimsel araştırma yöntemleri*, (19. baskı), Ankara: Pegem Akademi.

Erdođdu A., (1992).*İlimiz Kastamonu ve Karadeniz Bölgesi*. Ankara: Yıldız Matbaacılık.

Erdođdu A., (1993). *Kastamonu folkloru 2*, Ankara: Yıldız Matbaacılık.

Koçak H. (2003). Türk Halk Müziği Terminolojisi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Kuru, S. (2005). *Kastamonu yöresi geleneksel kadın giyiminin geleneksel Anadolu kadın giyimi içerisindeki yeri* (557-562). İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri 18-20 Eylül 2003. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.

Ötken N. (2011), Toplumsal cinsiyet bağlamında halk oyunlarında kadın. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Sayı 1, Cilt 8.

Ötken, N. (2010). Geleneksel ve yeni uygulamalar üzerinden halk oyunlarının sahnelemesinde kadın ve beden imgeleri. DEÜ GSF Dergisi, Sayı 4.

Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi, (2006). Cilt 2. Ankara: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, TRT Müzik Dairesi Yayınları.

Türk Halk Müziğinden Seçmeler 2, (2005). Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları (2. basım)

Türk Halk Müziğinden Seçmeler 3, (2006). Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The folk songs of Kastamonu are composed of 2, 4, 6 and 9 times in terms of regional characteristics. These folk songs include the themes such as difficulties that people had overcome, adventurousness, agility, longing, love and separation. In these folk songs, we always see the words representing local women like beloved, girl, mother, mother-in-law, bride, and sister-in-law. The theme of woman is frequently dealt with in the folk songs. We also see the dance which is called Zeybek that is played face to face with spoon in three regions. While performing folk dancing, women can dance either lonely or with a man or in a group they can dance without discrimination between men and women. The women of Kastamonu reflect their agility and joy in the folk dance, as well. When we look at the traditional clothing, one of the cities that protects its traditional clothing style up to now is Kastamonu. Today, it is still possible to see the women wearing traditional clothes as a daily outfit in Azdavay, Şenpazar and Cide.

In this study, the folk songs, the folk dances, the apparel style of Kastamonu Region and the theme of woman which is expressed in the lyrics of five folk songs were researched. While the population of this research are the theme of woman, the folk songs, dances and clothing of Kastamonu region; the sample is the theme of woman which is expressed in the lyrics of five folk songs chosen from the whole folk songs and the usage of women's traditional dress nowadays. This study is also important in determining the regional importance of women identity by considering the folk songs, traditional dress and folk dances of region. In this study of Kastamonu culture, musical position in the context of the female image will be analyzed.

2. Findings and Results

In the scope of this research, the properties such as social status of women, their place in society, how it is held in the songs in terms of their identity, the place and importance of the women in folk dance, how it reflects their style of dress to folk songs are addressed. In this study, the woman of Kastamonu who have preserved their culture and still keep them today and the importance of the action are analyzed. This study seems important since it introduces folk music, clothing, and folk dances of Kastamonu region, unrolls the value given to the woman mentioned in wordy items and women status in society.